

1

Bij het Tienhovense Veer (1713-1720)

De kalender wijst 25 juni 1713 aan. We zitten in de Veerherberg te Tienhoven en bestellen een bol Termeisbier. Dat kon toen, want Arneide had zelf een brouwerij, even als Kianen. Kastelein Adriaen Vernooij maakt de bestelling gereed en sloft naar ons toe. We maken een praatje met hem en proberen zo goed mogelijk het Termeise dialect na te doen; zo in de trant van: Termeise keiskun je drijje en snijje.

Terwijl we zo tegen een uur of acht in de avond even stilruygend tegen onze bol bier aan zitten te kijken, horen we plotseling in de verte hevig vrouwengegil. We luisteren gespannen en kort daarop lopen enige Tienhovenaren hard langs de ramen van de Veerherberg en nieuwsgierig geworden snellen we de kastelein achterna de herberg uit en zien, dat de mensen naar de aanlegplaats van de pont gaan. Iedereen kijkt naar overlek. We zien een vrouw hard over de overlekse veersteeg hollen. „Da's Cathrien Lopick, de dienstbooi van de overlekse veerherberg van kastelein Hendrick Ariensz. Schoonderwoert,” hoorden we één van de Tienhovenaren zeggen.

Er is wat aan het handje; konden we nu maar overvaren, maar de pont is aan de andere kant en de veerlui

schijnen zich ook naar de overleekse menigte begeven te hebben.

Plotseling kon men waarnemen, dat de veerschipper en zijn knecht hard naar de pont holden en uit alle macht het vaartuig over trokken.

Toen hij nog een heel eind van de kant af was, begon de schipper te roepen: „Adriaen, gaai gauw naar Termei 's gerecht waarschouwen; en ook de chirurgijn, want Daem Bastiaensen is zwaar gestoken; hij let leeg te bloeië.”

Onmiddellijk zette Vernooy het op een lopen; hij liep zo hard hij kon langs de ruïne Herlaar en bedacht onderweg wie hij het eerst zou waarschouwen. Eerst maar de chirurgijn Johan van Snellenbergh, want dat zou wel het hardste nodig zijn; dan de drossaard Willem Pieter van der Laken; dan de gerechtsbooi Gjysbert Capoen; dan de subst-schout Gjerard Byland en de diender Joost Wouterse.

Terwijl Vernooy voortholde, legde de pont aan; er vroeg iemand: „Wie heeft het gedaan?”

„Dat mot 'gerecht maar uitmaken,” antwoordde de schipper; „als je het weten wil, vaar je maar mee over.”

En dat deden we; tegelyk drongen we de pont op en toer we de Lek overstaken, ragen we in de verte op de Jaarsveldse dijk een man met paarden en beesten haastig vooruit lopen.

„Wie is daar nog zo laat rijn vee aan het verkampen,” vroeg er een.

„Wie je dat niet,” vroeg boer Verkerck, „dat is kastelein

Schoondemoort; maar begrijpen doe ik er ook niets van."

"Dat zal jullie strakkies wel duidelijk worden," merkte de schipper op.

Toen we aan de overkant waren, stapten we met de Tienhovense menigte haastig de veersteeg op naar een groepje Jaarsvelders en overlekse Tienhovenaren, die stil voor de herberg bijeen stonden.

U zult onmiddellijk zeggen: "Bestonden er dan overlekse Tienhovenaren?"

"Ja; en ook overlekse Lermonders, want de soevereine staat het Land van Vianen en Ameide strekte zich aan de noordkant van de Lek uit tot zes voet op de kruin van de Lekdijk over de gehele Jaarsveldse lengte." Het terrein, waar we nu liepen, hoorde onder het schoutambt Tienhoven.

Aangekomen bij het stil kijkende groepje mensen, herkenden we de kasteleinsknecht Dierck Willemsz. Lievere, die met gebogen hoofd naar twee jammerende vrouwen keek, die geknield naast een languit liggende zeer bloedende man zaten. Dat was Daem Bastiaensz. Zijn vrouw trachtte met linnen doeken het bloed te stelpen, terwijl ze zei:

"O, Here, mijn man; o, mijn man!"

Daem lag roerloos en ieder begreep, dat er zeer spoedig hulp moest komen; als er tenminste nog wat te redden viel?

Men zag op de Tienhovense dijk een man te paard naar de pont galopperen; het vaartuig kwam gelijk met de ruiter aan, die er meteen op reed.

"Daar komt de surresijn al," merkte Pleun Jansz.
Vinck op.

Uit alle macht trokken schipper en knecht de schuit
over en midden op de rivier hoorde men in de zomera,
vondstiltte niets dan het kitsig klotsen van de golfjes te-
gen de boeg en het uitbundig geroep op de uiterwaar-
den van: grutto, grutto, grutto - - - - -.

Liggend sprak de schipper: "Daar komt het gerecht
ook al aan," en wees naar de Termeise dijk, waar men
Adriaen Vernooij haastig vooruit zag hollen.

Toen Snellenbergh voor de veerherberg aankwam,
ging men eerbiedig oprij en begon hij zijn onderzoek.

Ademloos keek men toe. Na enige ogenblikken stond
hij op, keek in het rond en zag de vrouw van Daem Bas-
tiaensz. staan, stapte naar haar toe en sprak zacht:

"Uw man is overleden."

De mannen zetten allen eerbiedig de hoeden af en spra-
ken geen woord meer. Twintig minuten geleden behoorde
Daem nog tot hun streekgenoten en zonder het te beseffen
hadden ze al tien minuten bij zijn lijk gestaan, terwijl
Daem Bastiaensz. reeds voor Gods troon was verschenen.

Cathrien Lopick ging naar binnen en haalde een
laken, waarmee het verslagen lichaam werd bedekt.

Terwijl men stil bijeen stond, naderde het gerecht, waar-
onder de Tienhovense schepenen Bastiaen Jansz. de
Ridder en Aerijen Pietersz. van Tienhoven.

Bode Capoen liep voorop, de gerechtelijke roede voor zich uit dragende.

Aangekomen zijnde, liet diender Joost Wouterse de mensen wat achteruit gaan, waarna chirurgijn Snel Lembergh het laken wegnam en het lichaam aan de drossaard toonde. Na het berichtigd te hebben, gaf dere opdracht het lijk naar binnen te dragen en het op een lange tafel te leggen, waarna de gerechtsbode bevel kreeg zich onmiddellijk naar het stadhuis te Vianen te begeven, teneinde de Kamer van Justitie te verzoeken van de manslag en namens drossaard van der Laken „apprehensie corporeel“ (= arrestatie) van de daader te verzoeken. Om zich sneller te kunnen verplaatsen mocht Capoen bij kastelein Adriaen Jansz. Diepenhorst in het Leortuyn op Tirmei een paard op laten radelen.

Middelertwijl was de spanning onder de toeschouwers enigszins gebroken en groeften enkele mannen rond de knecht Dirck Lievere.

„Hej Dirck, jongen, hoe is dit nou toch allemaal gekomen?“
 „Ja, jongens, het is allemaal zo gauw gegaan; ik en Cathrien waren er alleen maar bij. Daem kwam binnen en bestelde een halfje jenever; Cathrien schonk het in en bracht het. Toen begonnen Daem en de kastelein te redetwisten, omdat Schoonderwoert's paarden in een loot-griendje, dat Daem van Pleum Jansz. Vinck huurde, had.“

den lopen graven. Er vielen scheldwoorden en Daem noemde mijn baas een „schobbejack“ en een hondsvot, zeggende: „ick wouw, dat ick je voor de deur op den dijk hadt.“

Toen viert Daem de kastelein bij de hand en trok hem de deur uit, waarna hij Schoonderwoert een klap tegen het hoofd gaf. Daarop trok de hospes een mes om 'n eigen te verweren. Bastiaensz. greep toen een stuk plank en sloeg daarmee naar mijn baas. Die stak verscheidene malen met het bloete mes naar zijn aanvaller, waarop Daem hem aangreep en onder de voet smiet. Daem viel bovenop hem, waarna ik toesprong en hem van mijn baas aftrok. Bastiaensz. viel toen achter over, terwijl hij hevig bloedde.

„Sonder dat Daem verder een woord heeft gesproken, bleef hij aanstonds dood.“

Zijn vrouw, die door Catharina Elbertsd. Lopick genaamd was, kwam naderby en vond haar man zeer bloedende naast de herbergdeur. Hij tilde hem op en riep:

„Hij is wel doot; hij is wel doot.“

„Gelyck Daem metterdaet doot ter aerden lach.“

Schoonderwoert stond toen ter zijde van het huis bij de suikerpeereboom, alwaer hij oock heeft gewent, ende gesecht: „Gheer ---! wat hebbe ick gedaen.“

„De dienstmaegd daerop heeft gesecht: „Jae, jongen.“

„--- wat hebje doch gedaen.“

„Waerop Schoonderwoert seide: „Jae ---, heb ick het

„niet moeten doen; heeft hij mij daer toe niet geforceerd? Na deze woorden is Schoonderwoert heengegaan. Hij haalde zijn paarden en koeien van het uiterwaardje achter zijn hofstede-herberg en emigreerde naar Ysselstein. En wyl hij daarheen al een flink eind onderweg was en de omstanders nu geheel van de toedracht der zaak door de knecht op de hoogte waren gesteld, trad Joost Wou- sere uit de herberg en kwam Dirck Willemsz. Lie- vere (oud 19 jaar) en Catharina Elbertsd. Lopick (oud 36 jaar) halen, om ze bij de drossaard te brengen, die hen een eerste verhoor afnam.

De herberg-hofstee, en alles wat er in en er om was, werd door het Termeise gerecht in arrest gesteld en verregeld. De diender bleef achter om alles te bewaken. Groepsgewijs knierden de Jaarsvelders en de Tienhove- naren naar de dijk en de pont.

De Justitie werkte die nacht op volle toeren. Al in de vroege morgen van de 26 juni stond de Viaanse gerechtsbode te Utrecht voor de deur van professor Vallan met het verzoek van de Kamer van Justitie of hij zich direct naar Kianen en vandaar naar het Tienhovense veer wilde begeven, teneinde de gerechte- lijke lijkschouwing uit te voeren. De hoogleraar liet er geen gras over groeien. Nog voor de middag meldde hij zich ten stadhuize te Kianen en vergereed van de griffier Mr Jacob van Dortmont reed hij in de huur.

koets de Lekdijk langs naar Ameide, waar en-passant de barbier-chirurgijn Johan van Snellenbergh werd opgeladen om de professor te assisteren. Al vroeg in de middag reden ze de Tienhovense pont op en weldra waren ze in het boerderijtje langs de veersteeg, waar de professor het lijk opende onder justitieel toezicht van Mr Dortmont. He vonden drie doodelijke met nog enige kleinere wonden. De professor verdiende er f 15,75 aan en de chirurgijn f 3,15; maar wie vergoedde die kosten?

Dat ging als volgt. Dierelfde morgen had schout Gerard Byland de diender en de nachtwakers opdracht gegeven al het roerende goed van Schoonderwoert uit de overlekse veerherberg te halen en in het Tienhovense rechtshuis te brengen. Lang hoefden ze niet te sjouwen, want er was zeer weinig aan meubilair goed. Laurens Mus, de Viaanse deurwaarder, kwam het vóór de Tienhovense kerk verkopen. Het bracht niet veel op. De boomvruchten bij de veerherberg, waaronder dus de „suyckerpeeren“, kocht bode Capoen voor f 2,- en Arie Vernoooy, de hospes, kocht het stukje weiland rond het huis van zijn gevluchte collega voor 14 stuivers.

Schoonderwoert had ook nog wat vruchten op 's land staan onder Jaarsveld, zodat we nog even de Jaarsveldse secretaris Johan Byland om de officiële hoek ragen kijken.

Aan gelag en overzetkosten noteerde Vernoooy op zijn rekeningetje f 0,40 en Diepenhorst vorderde aan paardeshuur

f 1,50 (uitbetaald 16 april 1718).

De baten werden nog weer even verhoogd, doordat de vluchteling enig geld te goed had van een huis van Pleun Jansz. Vinck op Tienhoven, maar de opbrengst was bij lange na niet voldoende om de totale proceskosten, groot f 235,32, te dekken, zodat verdachtes broer Maas Ariensz. Schoon-derwoert, die op Tienhoven woonde, voor het tekort opdraaide, want broer lief was weg en bleef weg.

Op 20 juni en 1 juli ging deurwaarder Laurens Mus voor de Tienhovense kerk staan en liet de klok roeren, zo dat alle Tienhovense bovendeuren opengingen en de mensen met de ellebogen gingen leunen op de onderdeur om op hun gemak te luisteren, wat het gerecht met luider stemme had te verkondigen. Er werd rondgeroepen, dat Hendrick Ariensz. Schoonderwoert ingedaagd werd om op woensdag vóór de 17de July 1713 's morgens om 9 uur ten stadhuis te Trianen te verschijnen. Maar Hendrick voelde daar schijnbaar niets voor. Daarom kwam Mus op 9 september voor de derde en laatste maal de indaging onroepen, maar zonder resultaat.

Op 17 september werd Schoonderwoert veroordeeld tot levenslange verbanning en als hij ooit weer binnen de soevereine staat van Frederik Adolf van der Lippe verscheen, zou hij met den „swaerde“ gestraft worden, dat er de dood na volgde.

En de pont strijkijzerde voort.

Acht keer had de „suyckerpeerenboom“ al weer in de bloei gestaan en 't was zaterdag 13 september 1721 geworden. Lang na de vorige gebeurtenis had de veerherberg niet leeg gestaan. Al gauw was Gjeertrui Bastiaensd. met haar man Jacob Ysbrantsz. van der Kley er in getrokken. Wij stappen nu kort „naerde middag“ bij hen binnen en zien de hospes achter de tapkast staan. Hij schenkt in, maar wat gaat dat beverig! Tou hij griep heb ben? Als hij even later achter de tapkast vandaan komt met zijn bestelling, merken we, dat het geen griep is, maar dat z'n stuurinrichting enigszins in het ongerede is geraakt, doordat hij wat te veel van zijn eigen handelswaar had geproefd. Hij leverde zijn bestelling niet erg netjes af; hij morste en trapte zijn gast, de 21 jarige buurjongen Willem Jansz. de Wael, die nog bij zijn vader in het andere boerderijtje langs de veersteeg woonde, op de tenen, zodat de beide andere stamgasten Aai van Gijz Boere en Hannes Blom begonnen te grinniken. Maar de jonge Willem had in d'n aard al wat te veel heet water op en stooft dus driftig overend en rei: „Kijk uit je hosklos ogen!“

Toen sloeg van der Kley naar hem en Willem trok, zoals gebruikelijk, een mes, waarmee hij tot 2 à 3 maal de hospes poogde te steken, maar dat lukte niet erg; wel kreeg de kastelein een paar sneden in zijn textiel. Met vereende krachten werkten de aanwezigen de Wael

de deur uit, waarna men de onderdeur sloot en nu ontstond er een vermakelijke situatie. Met zijn waggelende boventijf boven de onderdeur uitstekende stond van der Kley naar buiten te schelden en de uitgestotene, ook heen en weer wiebelend, stond naar binnen te schelden, totdat plotseling Willem oog op een hooivork viel, die tegen het bergje stond. Hij greep in en strekte de vork met de twee punten voor zich uit, waarna hij een stormaanval op het gat van de bovendeur deed, om de kastelein er als een hoopje hooi aan te prikken. De eerste aanval liep echter dood in de deurstijl.

Nog maar eens geprobeerd. Deze keer werd de gerochte opening inderdaad gehaald, maar van der Kley werd gemist, zodat de verwachte weerstand uitbleef en Willem met onderdeur en al naar binnen viel. Merkende, dat steken geen resultaat opleverde, probeerde Willem de kastelein nu met de steel af te drogen, maar Jacob trok zich bescheiden terug, waarna Willem met de blote handen de ruiten boven de deur insloeg, om toch iets te doen.

Sai en Hannes vonden het nu welletjes. Ze namen hem tussen in, klemden zijn armen stevig in hun bank, schroefhanden en om hem helemaal vleugellam te maken silden ze hem iets op. Ze leverden ze hem bij d'n ouwe Jan af.

De eerstvolgende dagen heeft d'n ouwe Jan menig hartig woordje met woonlied gesproken, temeer omdat schout

Gerard Byland en de Tienhovense schepenen Adriaen Seel en Jan Moele zich met de zaak kwamen bemoeien. Blom en Boere moesten getuigen en het is interessant te zien hoe Blom, die wel wat van schrijven had geleerd, maar niet veel, poogde de initialen van zijn naam neer te pennen: i B. Alsi Boere kon goed schrijven.

Om verder onheil aan de veersteeg te voorkomen werd ten huure de Waal besloten, dat Willem de soldatenrok aan nou gaan trekken. Hij werd ruiter in het regiment van de Colonel van Ginkel, in garnizoen te Zwolle.

Ruim één en driekwart jaar verliep. De cavalerist had ijverig knopen leren poetsen, soldij leren vertetseren, volse links, volse rechts gedaan, vele uren staan rosborstelen, roskammen, paardeneuren en paardepoepers gesponsd, hoeven gekraba en manen gekamd; ook had hij af en toe heimwee gekregen naar de Tienhovense veersteeg aan de Jaarsveldse dijk. En dat was nog versterkt, toen hij de syding kreeg: „alsdat” Jacob Ysbrantsz. van der Kley het „af” had laten weten en „alsdat” Geertui Bastiaensd. nou al weduwe was, met een eigen hofsteedje met herberg en vette koeien.

’t Werd 1 mei 1723, naerdemiddag. Geertui stond achter haar glas-in-lood raampjes de Jaarsveldse dijk af te turen. De Jaarsveldse molen was in het gemaal. In de verte zag re een vreemdeling naderen. Hij was eigenaardig gekleed. ’t Leek

wel een dragonder. Hoe meer de soldaat de veersteeg naderde, hoe verder Geertrui's hoofd naar de ruitjes boog. Ze kon net nog zien, hoe hij de veersteeg op draaide, maar verder kon ze hem niet volgen, want het koryn rat in de weg. Niemswaagig bleef ze wachten, tot de dragonder zou passeren naar de pont. Maar dat had al even geduurd en er passeerde niemand. Toch eens even over de onderdeur gluren. Hé, de steeg was leeg. Die soldaat moest dus in het andere boerderijtje verdwenen zijn. Ineens begreep ze het. Hoe kon ze dat nou toch vergeten! Dat was Willem natuurlijk.

Een paar uur later stapte de ruiter, gelaarsd en gespoord, de gelagkamer in. „Dag Geert,“ zei die, „daar bin'k weer. Ik was het voorlopig rat in Snolle en toen heb ik mijn eerste lange verlof opgevraagd.“

„Bel, bel,“ zei Geert, „in hoe lang blijvie nou?“

„Tot half augustus; dan ga'k weer weerom.“

„Nou, da's een mooie tijd; dan ga je d'n ouwe Jan reker helpen?“

„Ook.“

„Ik rit er tegenwoordig helemaal alleen voor,“ zei Geertrui een beetje meewarig, „maar ik sla me d'r best deurheen. Ik heb een paar goeie handen an m'n lijf, maar soms rit ik soch een bietjie in de knoei, want nou lopen iedere keer m'n koei dat lootgriendje in; daar wou ik nou een sloot langs grave ---- maar ---- en meteen kreeg ze erg medelijden met zichzelf; ze tilde haar voorschootop,

om de tranen, die in haar ogen opwelden of te soppen en zei snikkend: „maar 't gaat nie ---- was Jacob er nog maar ----

„Maar med, zit daar nou moar niet over in; die sloot graaf ik wel.“

„Wanneer dan,“ vroeg Geert?

„'k Gaai drek beginne.“

„In wat moije d'r vur hebbe,“ wilde Geert weten.

„Dat rakkie zegge: een roen en vrij bier,“ lachte Willem. In werimpel; ze kwam naar hem toe en voldeed hem alvast het eerste deel van de nota, met veel geluid er achter aan; net als wanneer een koe z'n poot uit de modder trekt. Willem was er confuus van. Geert ging alvast een kan bier voor hem tappen en offereerde hem die als voorschot. Toen de kan leeg was, wilde Geert hem er nog een geven, maar Willem zei: „Neje, loa'k nou eerst gaan grave, want anders kom ik te veel in de schuld.“

Hij ging naar huis, verkleedde zich in werksenne en begaf zich gewapend met een ballaster naar de plaats van het karwei, waarvan hij direct de gunning gekregen had. Hij groef die middag naarstig voort. Toen hij wat dieper in de bodem kwam, begon de klei vochtig te worden en iedere keer, als hij d'n ballaster met een steek grond uit de blubber trok, klonk er zo'n geluid achteraan als van Geerte roen ---- sloeb ---- sloeb ---- en hoe meer hij daar nou aan herinnerd werd, hoe harder hij

groef. Het was al donker, toen hij ophield. Met een mes veegde hij de vette klonters van zijn schoenen, schraapte de ballaster schoon, legde hem over de schouder en stapte naar Geerte veerherberg. Er was niemand in de gelagkamer en daarom riep hij heel hard: „Kolliiiiiük!“ Dat klonk door tot in de huiskamer, waarop de waardin haastig naar voren slofte en blij verrast Willeme in 't duister ontwaarde. „He ontstuk vlieg de tootlamp en rei: „Kou, --- nou heb je je bier wel verdiend.“

„He bracht hem zijn beloning en bleef dicht bij hem staan praten, waarop hij haar plotseling op zijn schoot stak. Wel een half uur lang klonk het toen van: sloeb --- sloeb --- door de gelagkamer.

De dagen en de sloot vorderden en zolang de graverij duurde, liet Geertrui de grondwerker royal van haar bier en roenen genieten, maar zodra was het graven niet afgelopen of Geertrui zette het roenen ook stop en daar werd Willem balorig van. Wel gaf ze hem nog steeds vrij bier, maar toen dat ongeveer een veertien dagen geduurd had, wilde hij er verder voor betalen, doch Geert rei: „Kee, zolang je met verlof hier ben, heb je vrijdrinken.“ „Kee, Geert, laat me nou dat bier betalen, maar vrij roenen.“ 't Was en bleef echter afgelopen.

't Werd 7 juli en dat was een woensdag. Om een uur of vier 'smiddags stapte Willem de veerherberg binnen en vond in de gelagkamer de gebroeders Ruit, Jan en Arie

Blanckert, zoons van Abraham Blanckert, die een herberg had aan gunne kant Jaarsveld buitendijks op Lexmonds overlids territorium¹⁾. Ze waren erg vrolijk en toen allen, ook Willem de Wael, 'm flink om hadden, zongen ze het hoogste lied uit. Helfs Gjeertrui stond achter de tapkast mee te galmen.

Tenslotte moest ze haar gezelschap alleen laten, want ze moest hoog nodig gaan melken. Ze glipte ongemerkt achter de tapkast vandaan en zou gauw-gauw doen, om weer zo vlug mogelijk in haar huis aanwerig te zijn.

Toen de gasten door de ruitjes keken en haar op het uiterwaardje naast de korenakker zagen zitten melken, kreeg er één het idee om eens in Gjeerte kelder te gaan kijken. 'ho gereg, 'no gedaan. Ze gapten bier, beschuit en suiker mee en gingen het feest ten huire van d'n onwe Jan de Wael voort zetten. Daar was het nog veel gezelliger dan bij Gjeerte, want daar waren Keeltje Tijds. van Wijk, huisvrouw van Hannes Blom, die een eindje verderop langs de Jaarsveldse dijk woonde onder Tienhovens gebied; en Santje Jacobsd. Blom (oud 10jaar), die beiden de feestvreugde verhoogden met nog een manspersoon, ene Jan Cornelisz. Schipper.

Willems vader schonk steeds bier in uit een kan, die hij naast zich in een serroir had staan en maakte het bier roet met siroop (soort oud bruin).

¹⁾ Zie „Clandestiene drankverkoop“ in „Recht en Slecht“

Toen ze nu hard rongen, dat het rieten dak van het hofsteeje op en neer begon te wippen, kwam Geert van mellekes thuis. He hoorde het gerang bij de bureu en ging eerst eens even poolshoogte in de kelder nemen. Ontzettend kwaad stootte ze de keldertrap weer op en holde over de veersteeg naar d'n ouwe Jan. He gooide de bovendeur open en op het Breugheliane safereel, dat ze toen aanschouwde, begon ze heftig te schelden:

„Daer sit jeluy mijn bier en suyker met bisquijt
 „uyt en suypt; jouw donderse dievencanaelje en
 „schelmen; jeluy hebt 't van mijn gestolen; je hebt
 „het uyt mijn kelder gehaelt.“

De dronken Willem werd er zeer boos om en wilde naar de deur toe waggelen, waarop Geert haastig verdween.

Toen ze naast haar tapkast een kastje opende, miste ze ook wat glaren. Weer ging Geertrui terug naar d'n hui, ze de Wael en riep over de onderdeur naar binnen:

„Jeluy donders, jeluy hebt mijn glasen ook uyt
 „den huys gedragen; daer sijn vier of vijf fijne
 „romers ook wech!“

Na haar mening geregd te hebben, retireerde de waardin weer naar haar eigen hofstee en liep er over na te denken of ze de diefstal aan kon geven of niet. Ten slotte besloot ze maar er niets van te zeggen, want dan kon de vrijerij met Willem waarschijnlijk uit komen en dat wilde ze in geen geval.

Ruim een week later, 't was vrijdag 16 juli, kreeg Geert weer de drie gebroeders Blanckert en Willem op bezoek. De mannen dronken geramenlijk twaalf kannen bier en toen ze lollig werden, reiden de gebroeders:

„Als Willem niet hoeft te betalen, betalen wij ook niet.“

Na nog wat geschertst te hebben reiden ze plotseling:

„Daer lopen jou beesten in het kooien.“

Geert keek door de ruitjes en zag inderdaad haar dieren op de korenakker lopen, waarop ze sprak:

„Jongens, vertrekt; ick moet nae mijn beesten gaen

„sien; ick wilje in myn huys niet hebben.“

Maar de heren beliefden niet weg te gaan, zodat de vrouw noodgedwongen de gasten alleen in de gelagkamer moest laten.

Teruggesloopt, waren de mannen verdwenen, plus:

„één agtendeeltje oud bier;

„± 50 beschuijten;

„1½ kan brandewijn;

„3 notebeschaten;

„± 1½ pond witte poedersuiker.

Bovendien hadden de pretmakers veel bier door de kelder laten lopen en dat vond de waardin toch hemeltergend.

Tot in de uiterste verels van haar renunvstelsel gevuld met scheldwoorden, gooidde ze bij Jan de Waal boven en onderdeur open en begon zo te raren, dat de vier kerels met de mond open van de schrik zaten te luisteren.

De beledigingen, die Geert hen naar het hoofd slingerde, waren echter zo erg, dat ze tenslotte woedend overeind sprongen en haar achterna kwamen. Willem greep een stok en bereikte de boze vrouw in haar gelagkamer:

„alwaer Willem de Wael haer in grote boosheyd aenviel
 „en haer met een stok onder vloecken en sweeren ver-
 „scheiden maal heeft geslagen en met een voet op 't lijf
 „getrapt en haer met Jan Blanckert bij de kop vatte
 „en aen 't haer naer buyten sleepte, waarbij beide per-
 „sonen haer op den hals traptten en haer hoofd gestoten,
 „nodat het bloed met stralen in haer hals en over haer
 „rok droop. Daerna sloeg Willem de Wael de glazen boven
 „de deur stuk, haer verder weer aenviel, haer trek muts
 „van 't hoofd gerukt en van haer hals getrokken en aen
 „stukken gescbeurt, mitsgaders met een voet tegen haer
 „buik geschupt, dat sij eindelijk omme sig te salveren,
 „de vlucht heeft genomen na Ameyde en door de mis-
 „handelingen en geweld haer huys heeft moeten verlaten.

Geert vluchtte dus de pont op en ging bij schout Gerard Byland aangifte doen van de mis handeling en de diefstal.

En week later (23 juli 1723) gelukte het drossaard van der Laken de soldaat te arresteren ten huise van zijn vader. De Termeise diender bracht Willem naar de Vlaanse Landpoort en dierelfde dag werd de dader verhoord door Mr Justus Diderik Kerhaus. Met het oog op de duur van zijn verlof werd de Wael reeds

1 augustus veroordeeld. Hij moest alle schade aan Geertrui vergoeden (‘t was f6,-), mocht nooit meer bij haar komen en moest de kosten van justitie betalen. Daarna werd hij uit de heeksenis ontslagen. Als verrachtende omstandigheid gold, dat hij dronken was, militair en dat Geertrui hem vooraf beledigd had.

De 15^e augustus vertrok hij weer naar Swolle om te zien of zijn paard hem nog herkende.

De pont voer voort.

Einde.